

# WŁADCY DOLINY

## ZAWARTOŚĆ GRY

### ELEMENTY WSPÓLNE

|                                                                                                        |    |
|--------------------------------------------------------------------------------------------------------|----|
| Instrukcja Prowadzącego                                                                                | 1  |
| Materiały Prowadzącego<br>(Zakres wyników, Scenariusz gry, Warunki początkowe, Ułożenie kart wydarzeń) | 32 |
| Karta Prowadzącego (Cennik, Kroki)                                                                     | 32 |
| Plansza główna                                                                                         | 1  |
| (A) Żetony działki                                                                                     | 32 |
| (B) Żeton numeru działki                                                                               | 32 |
| (C) Znacznik bioróżnorodności                                                                          | 1  |
| (D) Znacznik uszkodzeń                                                                                 | 22 |
| (E) Znacznik poziomu wałów                                                                             | 5  |
| (F) Znacznik wody w rzece                                                                              | 5  |
| (G) Żeton systemu rozprowadzania wody                                                                  | 5  |
| (H) Znacznik opadów                                                                                    | 5  |
| (I) Znacznik wilgotności                                                                               | 3  |

### Karty typów produkcji:

|                    |    |
|--------------------|----|
| Las                | 8  |
| Hodowla            | 16 |
| Hodowla intensywna | 16 |
| Stawy              | 16 |
| Stawy intensywne   | 16 |
| Zboża              | 16 |
| Zboża intensywne   | 16 |
| Sady               | 16 |



### Znaczniki typów produkcji:

|                    |    |
|--------------------|----|
| Las                | 8  |
| Hodowla            | 16 |
| Hodowla intensywna | 16 |
| Stawy              | 16 |
| Stawy intensywne   | 16 |
| Zboża              | 16 |
| Zboża intensywne   | 16 |
| Sady               | 16 |



|                                |    |
|--------------------------------|----|
| (J) Karty scenariusza          | 12 |
| (K) Karty wydarzeń dodatkowych | 16 |
| (L) Karty powodzi              | 16 |
| (M) Plansza wyników            | 1  |



### ILOŚĆ:

#### Banknoty:

|             |    |
|-------------|----|
| 1 złocisz   | 25 |
| 2 złocisze  | 25 |
| 5 złociszy  | 25 |
| 10 złociszy | 20 |
| 20 złociszy | 10 |
| 50 złociszy | 10 |



#### ELEMENTY ROLNIKA

|                           |   |
|---------------------------|---|
| Instrukcja Rolnika        | 4 |
| Karta Rolnika             | 1 |
| Plansza Rolnika           | 1 |
| (N) Znacznik Gospodarstwa | 8 |
| (O) Znacznik zysków       | 1 |

#### ELEMENTY SAMORZĄDU

|                          |   |
|--------------------------|---|
| Instrukcja Samorządu     | 1 |
| Szyld Samorządu          | 1 |
| (P) Znacznik podatków    | 1 |
| (R) Znacznik cen działek | 1 |

#### ELEMENTY BANKU

|                  |   |
|------------------|---|
| Instrukcja Banku | 1 |
| Karta Banku      | 1 |
| Plansza Banku    | 1 |

#### Karty kredytów:

|                      |    |
|----------------------|----|
| Kredyt z odsetkami 2 | 10 |
| Kredyt z odsetkami 1 | 10 |
| Kredyt z odsetkami 0 | 10 |



#### Znacznik kredytów:

|                      |    |
|----------------------|----|
| Kredyt z odsetkami 2 | 10 |
| Kredyt z odsetkami 1 | 10 |
| Kredyt z odsetkami 0 | 10 |





## OPIS GRY

Macie właśnie za sobą przeprowadzkę do urokliwej Doliny Rzecznej. Jej mieszkańcy zarabiają na życie, pracowicie rozwijając swoje gospodarstwa, pracując dla Samorządu Lokalnego lub dla Banku.

Rolnicy na swoich działkach prowadzą różne rodzaje upraw i hodowli. Wszyscy mogą stać się posiadaczami działki z lasem. Działki mają tę samą wielkość, ale są położone na różnych wysokościach. Od wysokości działki zależy wilgotność gleby – im niżej położona jest działka, tym jej wilgotność jest większa.

Życie w Dolinie nie zawsze jest łatwe. Jest ona narażona na niespodziewane powodzie i susze, ale mieszkańcy dzielnie stawiają im czoła. Co roku Rolnicy mogą zobaczyć rezultaty swoich działań. Otrzymują także wtedy zyski ze swojej działalności. W oparciu o nie decydują, czy zmienić sposób gospodarowania, czy też zostawić wszystko po staremu.

Samorząd zbiera podatki, sprzedaje działki, planuje i realizuje inwestycje w infrastrukturę wodną. Dzięki temu może on chronić Rolników przed katastrofami oraz dbać o zapewnienie odpowiedniej wilgotności gleby w całej Dolinie.

## PRZYGOTOWANIE GRY

- W grze może brać udział 5-6 osób. W drugim przypadku jest to: 4 rolników, Samorząd Lokalny i Bank. Gdy graczy jest pięciu, należy zrezygnować z roli Banku. W takim przypadku kredytów udziela prowadzący. Posiada on 5 kredytów z odsetkami o wartości 1 oraz 5 z odsetkami o wartości 2. Udziela on graczom kredytów automatycznie, poczynając od tych o najniższej wartości odsetek. Zajmuje się także zbieraniem odsetek. Termin spłaty nie jest zdefiniowany.
- Jeśli w grze nie ma wyznaczonego Prowadzącego, wówczas może być nim jeden z graczy (najlepiej osoba pełniąca równocześnie rolę Banku). W takim przypadku osoba pełniąca rolę Prowadzącego musi zapoznać się nie tylko z tą instrukcją, ale także instrukcjami wszystkich pozostałych ról. Jej zadaniem będzie obsługa sprzedaży typów produkcji, ustalanie wartości scenariusza za pomocą Kart scenariusza oraz przypominanie pozostałym gra-

Bank udziela wszystkim mieszkańcom Doliny kredytów. Pomagają one wszystkim mieszkańcom Doliny w rozwijaniu się.

Inwestycje w Dolinie wpływają nie tylko na ludzi, ale także na życie jej najmniejszych mieszkańców – zwierząt oraz roślin. Choć na pierwszy rzut oka może się to wydawać nieoczywiste, wasze światy są ze sobą ściśle powiązane.

W ciągu roku mieszkańcy Doliny zawierają wiele transakcji. Mogą kupować i sprzedawać działki, a także ustawiać i zmieniać typy swojej produkcji. Tymczasem rzeka płynie i płyną kolejne lata w Dolinie.

Losy Doliny zależą od waszych działań i decyzji.

W odróżnieniu od wielu innych gier tutaj twój cel nie jest odgórnie narzucony. Wchodząc w rolę Banku, Samorządu Lokalnego czy Rolnika mieszkającego w Dolinie sam zdecyduj, co chciałbyś osiągnąć w tej grze. Czy chcesz być najbogatszy? Czy chciałbyś może, żeby wszyscy mieszkańcy doliny wiedli dostatnie życie? A może to przyroda (bioróżnorodność), która Was otacza w Dolinie, będzie dla Ciebie najważniejsza? Wybór należy do Ciebie!

Czy uda Wam się osiągnąć założone cele?

czom ich zadań na poszczególnych etapach gry. Każdy z Rolników powinien dostać 20 złotych w drobnych nominałach na rozpoczęcie działalności.

- Każdy z graczy powinien dostać zestaw elementów odpowiedni dla jego roli oraz odpowiednią ilość pieniędzy.
- Główną planszę należy umieścić tak, by każdy ją widział i miał do niej wygodny dostęp.
- Pozostałe karty i żetony powinny zostać umieszczone u Prowadzącego tak, by były dostępne dla wszystkich graczy.
- Wprowadź na planszy warunki początkowe opisane w Materiałach prowadzącego. Pamiętaj o odpowiednim ustawieniu Kart wydarzeń i Kart scenariusza oraz o konieczności ustawienia Znacznika bioróżnorodności zgodnie z warunkami początkowymi.
- Jeśli Prowadzący decyduje się na losową kolejność Kart scenariusza, należy pamiętać, że na szczycie stosu należy umieścić kartę z wartościami na pierwszą rundę. Pozostałe karty w talii powinny zostać przetasowane.



**SAMORZĄD**

**BANK**

**ROLNIK 3**

**ROLNIK 4**

**ROLNIK 1**

**ROLNIK 2**

**PROWADZĄCY**



fot. Przykładowe ułożenie planszy

## PRZEBIEG ROZGRYWKI

Gra jest podzielona na 8 rund, z których każda trwa 1 rok w grze. Runda jest podzielona na trzy

fazy: faza rozpoczęcia, faza akcji, faza wyników. Po ósmej rundzie gra się kończy i gracze podliczają wyniki.

### Faza rozpoczęcia

|                                    |                                                                                                                                                                                     |
|------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Ustalenie numeru rundy             | Poinformuj graczy o numerze bieżącej rundy.                                                                                                                                         |
| Niszczanie wałów i SRW             | Zdejmij jeden Znacznik wysokości wałów oraz jeden Żeton systemu rozprowadzania wody (SRW).<br><br>Wyzeruj wartości wilgotności gleby, opadów oraz wody w rzece z poprzedniej rundy. |
| Karta wydarzeń dodatkowych         | Wylosuj Kartę wydarzeń dodatkowych i przeczytaj na głos jej treść.                                                                                                                  |
| Splata odsetek do banku            | Przypomnij graczom o konieczności spłaty odsetek kredytów do Banku.                                                                                                                 |
| Ustalenie i ogłoszenie podatków    | Przypomnij Samorządowi Lokalnemu o konieczności ogłoszenia wysokości podatków.                                                                                                      |
| Ustalenie i ogłoszenie cen działek | Przypomnij Samorządowi Lokalnemu o konieczności ogłoszenia ceny działek.                                                                                                            |



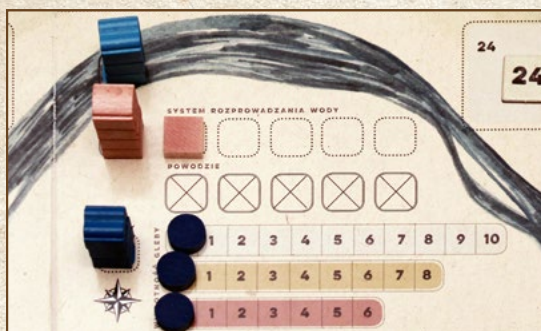
## Faza Akcji

|                                                        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
|--------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Zakupy działek, ustalanie / zmienianie typów produkcji | <p>Jeśli Rolnicy chcą zakupić nowe typy produkcji, pobierz od nich ilość pieniędzy zapisaną w cenniku i przekaz im Kartę oraz Znacznik odpowiedniego typu produkcji.</p> <p>Gdy Rolnicy chcą sprzedać typy produkcji, pobierz od nich Kartę i Znacznik typu produkcji, a następnie przekaz im połowę jego ceny.</p> |
| Inwestycje w infrastrukturę i SRW                      | <p>Przypomnij Samorządowi Lokalnemu o możliwości inwestycji w infrastrukturę wodną.</p> <p>Pobierz od Samorządu Lokalnego odpowiednią ilość pieniędzy za żadaną inwestycję. Wartość projektu sprawdź w cenniku.</p>                                                                                                 |
| Zaciągnięcie kredytów                                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| Spłata zadłużenia                                      |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |
| Usuwanie uszkodzeń związanych z powodzią               | <p>Jeśli Rolnik chce usunąć Znacznik uszkodzeń z określonego pola Planszy rolnika pobierz od niego 5 złotych.</p>                                                                                                                                                                                                   |

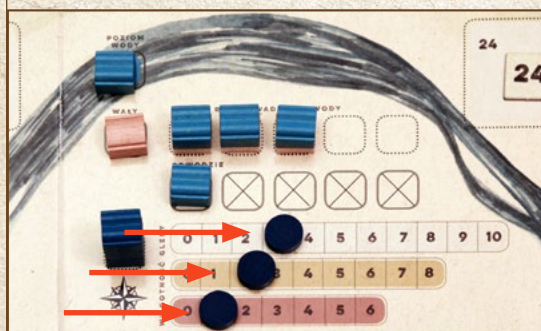
## Faza Wyników

|                                               |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |
|-----------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Odkrycie wartości liczbowych scenariusza      | <p>Wylosuj Kartę scenariusza z wartościami warunków pogodowych lub przeczytaj wartości z przygotowanego wcześniej scenariusza.</p> <p>Zaznacz odczytane wartości ustawiając odpowiednią ilość Znaczników wody w rzece oraz opadów na planszy.</p>                                                                                                                                                                                                                                                                                                         |
| Decyzja o użyciu SRW                          | Przypomnij Samorządowi Lokalnemu o możliwości wykorzystania SRW, jeśli istnieje.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| Obliczenie wilgotności na poziomach wzniesień | <p>Zwiększ wilgotność gleby na niskim poziomie z 0 o wartość równą wartości opadów. Na średnim zwiększ wilgotność o wartość 1 mniejszą, a na wysokim mniejszą o 2;</p> <p><b>Uwaga:</b> Najniższa możliwa wilgotność to 0.</p> <p>Jeśli Samorząd Lokalny zadeklarował, że SRW ma zostać wykorzystany, przenieś Znaczniki poziomu wody z rzeki na Żetony użytych poziomów SRW.</p> <p><b>Uwaga:</b> Ilość użytych poziomów SRW może być co najwyżej równa wartości poziomu wody w rzece. Nie da się wprowadzić do Doliny więcej wody niż jest w rzece.</p> |

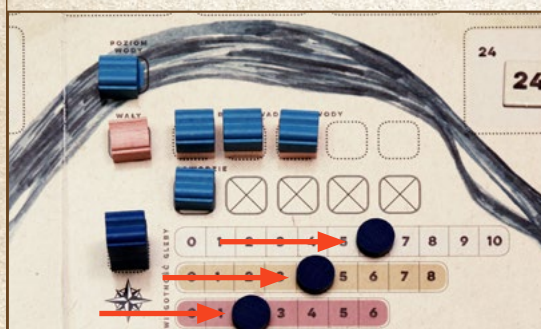




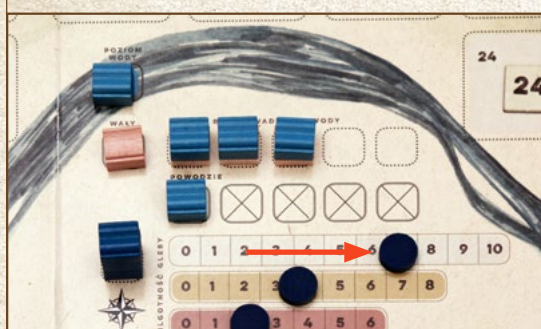
fot. 1 Warunki środowiskowe



fot. 2 Wilgotność z opadów



fot. 3 Wilgotność z SRW



fot. 4 Wilgotność z powodzi



fot. 5 Wartości ostateczne

Ustalenie strat powodziowych

Sprawdź, czy (po ewentualnym użyciu SRW) Znaczniki poziomu wody są ponad Znacznikami poziomu wałów. Jeśli tak, przenieś wszystkie Znaczniki poziomu wody znajdujące się ponad Znacznikami wałów na pola Powodzi na planiszy.

Oblicz ostateczną wartość wilgotności gleby na poszczególnych poziomach:

- na niskim poziomie zwiększ wilgotność o wartość równą ilości wykorzystanych Żetonów SRW. Na średnim zwiększ wilgotność o wartość 1 mniejszą, a na wysokim mniejszą o 2;
- na niskim poziomie zwiększ wilgotność o ilość pól Powodzi zajętych przez Znaczniki poziomu wody. Na średnim zwiększ wilgotność o wartość 1 mniejszą, a na wysokim mniejszą o 2.

**Uwaga:** Powódzie i działanie SRW nie mogą zmniejszać wilgotności w Dolinie.

**Przykład:**

- Opady = 3
  - Poziom wody = 5
  - Wały = 1
  - SRW = 3
  - Samorząd decyduje się na wykorzystanie wszystkich trzech poziomów SRW.
1. Poziom wody po użyciu SRW = 2 (5 - 3 użyte poziomy SRW)
  2. Wartość powodzi = 1 (wartość 2 Poziomu wody - 1 wysokości Wałów) (fot. 1)
  3. Wilgotność z opadów:
    - Poziom niski = +3 (wartość Opadów)
    - Poziom średni = +2
    - Poziom wysoki = +1 (fot. 2)
  4. Wilgotność z SRW:
    - Poziom niski = +3 (wartość użytego SRW)
    - Poziom średni = +2
    - Poziom wysoki = +1 (fot. 3)
  5. Wilgotność z powodzi:
    - Poziom niski = +1 (wartość Powodzi)
    - Poziom średni = +0
    - Poziom wysoki = +0 (fot. 4)
  6. Wartości ostateczne:
    - Poziom niski = 7 (3+3+1)
    - Poziom średni = 4 (2+2+0)
    - Poziom wysoki = 2 (1+1+0) (fot. 5)

Zaznacz na planiszy ostateczne wartości wilgotności.

Wylosuj ilość Kart powodzi równej ilości pól Powodzi zajętych na planiszy.



|                                                                             |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
|-----------------------------------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                                                                             | Postępuj zgodnie z zaleceniami opisanymi na kartach.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          |
| Aktualizacja bioróżnorodności<br>- sprawdzenie występowania typów produkcji | <p>Poproś wszystkich Rolników o policzenie wpływu ich gospodarstw na bioróżnorodność. Samorząd Lokalny powinien podliczyć bioróżnorodność z SRW (2 punkty za każdy wykorzystany poziom). Zsumuj bioróżnorodność całej Doliny. Ustaw wskaźnik na torze bioróżnorodności na uzyskanej wartości.</p> <p>Maksymalna wartość bioróżnorodności to 50.</p> <p><b>Uwaga:</b></p> <p><b>1.</b> Wartość bioróżnorodności równa lub mniejsza od 0 oznacza, że Dolina została dotknięta katastrofą ekologiczną - gra kończy się porażką.</p> <p><b>2.</b> Pamiętaj o dodaniu do wpływu na bioróżnorodność lasów na działkach, które nie należą do żadnego z Rolników.</p> |
| Losowanie strat bioróżnorodności                                            | <p>Jeśli poziom bioróżnorodności spadł poniżej 37, oznacza to, że populacja zwierząt chroniących Dolinę przed szkodnikami zmniejszyła się. Niektóre tereny zostały przez nie zaatakowane i mogą przynieść straty.</p> <p>Sprawdź na torze bioróżnorodności, ile działek zostało dotkniętych tym problemem. Następnie wylosuj odpowiednią ilość Żetonów numerów działek aby określić, które pola będą przynosić w danej rundzie straty.</p>                                                                                                                                                                                                                    |
| Obliczenie zysków                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |
| Wypłata zysków rolnikom                                                     | Wypłać Rolnikom wartość ich zysków. Gracze, których działalność wygenerowała straty koniecznie muszą je pokryć za pomocą gotówki.                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |
| Płacenie podatków                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |



## DODATKOWE ZASADY:

### Niewypłacalność gracza:

Gracz może znaleźć się w sytuacji, gdy nie jest w stanie pokryć strat, które przyniosła jego działalność i/lub nie jest w stanie spłacić odsetek od swoich kredytów. W takim wypadku gra ulega chwilowemu zatrzymaniu. Gracz uzyskuje szansę na zdobycie dodatkowej gotówki poza normalną kolejnością działań w rundzie. Może on na przykład:

- spróbować wziąć kredyt na opłacenie swoich należności,
- spróbować sprzedać należące do niego typy produkcji czy działki innym graczom po wynegocjowanych cenach,

## ZAKOŃCZENIE GRY

Gracze podliczają swoje wyniki finansowe:

- Rolnicy, jeśli mają gotówkę, muszą spłacić kredyty, które zaciągnęli w Banku. Ich wynik jest sumą gotówki oraz wartości wszystkich typów produkcji jakie posiadają. Należy od nich odjąć wartość wszystkich niespłaconych przez siebie kredytów.
- Samorząd Lokalny powinien spłacić wszystkie kredyty, które zaciągnął w Banku. Jego wynik to wartość jego gotówki zsumowana z bieżącą wartością wałów i SRW oraz z wynikami wszystkich Rolników i Banku. Od niego należy odjąć wartość wszystkich niespłaconych przez Samorząd Lokalny kredytów.

- sprzedać typy produkcji prowadzącemu za połowę ich ceny,
- wyciąć należący do niego las,
- spróbować uzyskać gotówkę innymi sposobami, które nie są zabronione przez reguły gry.

- Bank powinien zweryfikować, które kredyty mogą być spłacone przez graczy. Jego wynik to ilość posiadanej przez niego gotówki minus wartość pieniędzy, które otrzymał na początku rozgrywki.
- Każdy z graczy powinien postawić Znacznik zysków na odpowiednim polu Planszy wyników. Zakresy tych wartości różnią się dla każdej roli w grze i zależą od ilości rozegranych rund. Odczytaj zakres wartości dla każdego gracza z tabeli w Materiałach Prowadzącego. Bank i Samorząd Lokalny mogą skorzystać z zapasowych Znaczników zysków.
- Umieść Znacznik bioróżnorodności na polu odpowiadającym wartości obecnej bioróżnorodności na Planszy wyników.